

*Др Сиван Шојоров, редовни професор
Правног факултета у Новом Саду*

ПРАВНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗАХТЕВА ДРУШТВА ЗА ДОДАТНУ (ДОПУНСКУ) УПЛАТУ

Сажетак: У друштву с ограниченом одговорношћу, као друштву са сложеном правном структуром, јавља се специфичан институт додатних (допунских) уплата, као облик додатног, самог финансирања друштва од стране његових чланова. Када су предвиђене уговором о оснивању или оштом одлуком скупштине друштва, додатне уплате представљају новчане износе које чланови друштва уносе у имовину друштва преко вредности својих улога. Додатне уплате не улазе у основни капитал друштва, нити повећавају улог односно удео члана, а могу накнадно бити враћене члановима који су их унели.

Да би друштво могло од својих чланова да захтева додатне уплате, неопходно је да се за то испуне одређене правне претпоставке. Прва од њих је да се додатне уплате предвиде у уговору о оснивању (оснивачком акту) друштва или у оштом одлуци скупштине друштва. Друга претпоставка је да је донећа јуноважна јојединачна одлука о додатним уплатама од стране скупштине друштва, као надлежног органа. Трећа је претпоставка да је захтев друштва за додатну уплату јасно одређен по висини и року. Коначно, потребно је и да је захтев упућен члановима друштва, и то од надлежног органа. Кад су све ове четри правне претпоставке испуњене, друштво има право да од сваког члана захтева додатну уплату. То право има карактер истраживања и може се, по потреби, реализовати и принудним путем.

Кључне речи: друштво с ограниченом одговорношћу; додатне уплате; захтев друштва; правне претпоставке захтева

1. Уводне напомене

Друштво с ограниченом одговорношћу, као друштво са сложеном правном природом, уз редовне облике спољашњег финансирања који стоје на располагању свим капиталским друштвима, има и један посебан, специфичан. Тај облик финансирања су додатне (допунске) уплате.¹

Додатне (допунске) уплате су се по први пут јавиле у нашем праву у Трговачком закону за Краљевину Југославију из 1937. године. Оне се поново актуализују са поновним увођењем привредних (трговачких) друштава у наш привредноправни систем након великих економских и политичких промена крајем осамдесетих и почетком деведесетих година прошлог века. Као правни институт нису биле уређене у Закону о предузећима из 1988. године, али у истоименом закону из 1996. године јесу. Закон о привредним друштвима из 2004. године их није посебно регулисао, да би их Закон о привредним друштвима из 2011. године поново афирмисао.²

Додатне уплате се најједноставније могу дефинисати као новчани износи које чланови друштва са ограниченом одговорношћу уносе у друштво на основу посебне одлуке скупштине друштва, а у складу са уговором о његовом оснивању. Оне нису додатни улози, не повећавају вредност удела члана нити улазе у основни капитал друштва, већ само увећавају његову општу имовину. Могу се, али не морају, вратити члановима друштва. Служе за додатно, спољно финансирање друштва када се за то укаже потреба, и користе се, по правилу, док таква потреба траје.

Да би друштво с ограниченом одговорношћу могло од својих чланова захтевати додатне уплате, поред њихових улога у друштво, неопходно је да за то постоје одговарајуће правне претпоставке. Захтев се може сматрати правоваљаним

- ако су додатне уплате предвиђене уговором о оснивању или општом одлуком скупштине друштва;
- ако је донета пуноважна појединачна одлука скупштине друштва;
- ако је захтев за додатну уплату јасно одређен по висини и року;
- ако је захтев постављен члановима друштва.

---

¹ У нашем праву овај институт је био познат под именом „накнадне доплате“ (в. тако пар. 437-439 Трговачког закона за Краљевину Југославију из 1937. године) и „допунске уплате“ (в. чл.346-348 Закона о предузећима из 1996. године) али је Законом о привредним друштвима из 2011. године (ЗПД) назив промењен у „додатне уплате“.

² В. посебно одредбе чл. 178-180 ЗПД из 2011. године.

2. Предвиђеност уговором или општом одлуком друштва

Да би за члана друштва могла настати обавеза додатне уплате, неопходно је да за то постоји правни основ у општем акту друштва. Уобичајено је у упоредном праву да тај правни основ даје уговор о оснивању друштва. Ако могућност додатне уплате није предвиђена уговором о оснивању, скупштина друштва не може донети пуноважну одлуку о конкретной обавези чланова друштва на додатну уплату. Сам закон, дакле, начелно није довољан правни основ да скупштина друштва донесе конкретну одлуку о обавези чланова друштва на додатну уплату. У закону је само остављена могућност да се актима друштва додатне уплате уреде. Тек ако се ова могућност искористи, и актима друштва додатне уплате предвиде, скупштина друштва ће моћи доносити конкретне одлуке о обавезама чланова на додатну уплату.

У нашем праву је у погледу правног основа усвојено неуобичајено решење према којем се обавеза чланова да изврше додатне уплате друштву може предвидети „оснивачким актом или одлуком скупштине.“³ На тај начин је у нашем праву предвиђен дуалитет могућих правих основа за увођење конкретне обавезе чланова друштва на додатну уплату, што се из више разлога не може сматрати добрим решењем.

Ако је институт допунске уплате уређен уговором о оснивању, ситуација је релативно једноставна. Закључењем овог уговора сви оснивачи (почетни чланови) друштва су се истовремено сагласили и са обавезом додатних уплата. Како су додатне уплате везане за удео, то сваки нови стичалац удела (свеједно да ли се нови удели стичу по основу преноса или по основу уношења нових улога при повећању основног капитала) приступањем друштву истовремено исказује свој пристанак на правни режим односа који у њему владају, па тиме и на режим додатних уплата. Међутим, ако се одредбе о допунским уплатама уводе (или мењају!) накнадно, после закључења уговора о оснивању, тада се оваква измена уговора о оснивању може извршити само по општим правилима која важе за измену тог уговора и по посебним правилима за додатне уплате. Наиме, законом је предвиђено да се оснивачки акт друштва с ограниченом одговорношћу мења „обичном већином гласова свих чланова друштва, ако оснивачким актом није предвиђена већа већина.“⁴ Међутим, „одлука о изменама оснивачког акта којом се умањују права неког члана друштва може бити донета само уз сагла-

---

³ У чл. 178 ст. 1 ЗПД, прва реченица гласи: „Оснивачким актом или одлуком скупштине може се утврдити обавеза чланова друштва да, поред уплате уписаног основног капитала, изврше додатне уплате друштву сразмерно висини свог удела у друштву“.

⁴ Чл. 142 ст. 1 ЗПД.

сност тог члана.⁵ Закон помиње, примерице, више случајева који се имају сматрати као ситуације у којима се умањују права чланова друштва, а међу њима се изричито наводи увођење или повећање обавезе додатних уплата.⁶ Према томе, ако се изменама уговора о оснивању уводе додатне уплате, или се обавезе у погледу додатних уплата повећавају, оне ће бити пуноважне само ако су се са њима сагласили чланови на које се односе. Другим речима речено, одлука о измени уговора о оснивању којом се уводи обавеза додатних уплата за све чланове друштва може бити донета само једногласно. Ако се, пак, уводи обавеза додатне уплате само за неке (али не и за све) чланове друштва, оваква измена ће бити пуноважна само ако се са њоме сагласе (за њу гласају) сви чланови на које се обавеза додатних уплата односи.

Ако се, међутим, институт допунских уплата уређује општом одлуком скупштине друштва, таква одлука нужно настаје након оснивања друштва. Због тога би она морала имати у основи исти режим као и накнадне измене уговора о оснивању друштва. Законом је тако предвиђено да се одлука скупштине којом се утврђује обавеза на додатне уплате доноси „једногласно, осим ако је оснивачким актом за доношење те одлуке предвиђена друга већина“.⁷ Али, ако је оснивачким актом предвиђено да се ова одлука доноси другом већином, „та одлука обавезује само чланове који су за њу гласали.“⁸

Како се види, мада су норме за скупштинску одлуку о допунским уплатама другачије формулисане него за одлуку о изменама уговора о оснивању којима се уводе или повећавају обавезе на додатне уплате, исходиште је у основи исто - у оба случаја обавеза допунске исплате ће се односити само на чланове који су за такву одлуку гласали, односно који су се са њом сагласили. Разлика је само у томе што у случају да неки члан, на којег се допунске уплате односе, не гласа за одлуку о измени уговора о оснивању којим се допунске уплате уводе, или се обавезе у погледу њих повећавају, таква одлука скупштине није пуноважна, док у случају опште скупштинске одлуке о увођењу (али и повећању!) обавезе на додатну уплату, оваква одлука је пуноважна и ако се са њом не сагласе сви чланови на које се обавеза додатне уплате односи, али она обавезује само чланове који су за њу гласали, односно који су се са њом сагласили.

Када ће се приликом измена уговора о оснивању друштва сматрати да се ради о умањењу права члана због којег је неопходна његова сагласност?

---

⁵ Чл. 142 ст. 2 ЗПД.

⁶ Чл. 142 ст. 2 т. 3 ЗПД.

⁷ Чл. 178 ст. 4 ЗПД.

⁸ Чл. 178 ст. 5 ЗПД.

Већ је речено да ће то увек бити случај када се у уговор о оснивању накнадно уводи институт додатних уплата. То ће, надаље, бити случај када се висина суме до које скупштина друштва може доносити одлуке о додатним уплатама повећава. Исто важи и за случај да се по вредности ограничена обавеза на додатну уплату претвара у неограничену.⁹ Такође би то важило за случај да се временски ограничена обавеза на допунску уплату претвара у временски неограничену.

Што се тиче измена опште одлуке друштва о допунским уплатама, за њу би морала важити иста правила као и при њеном доношењу. То значи да би се одлука о измени ове одлуке морала донети једногласно, осим ако је оснивачким актом за доношење те одлуке предвиђена друга већина. Али, ако је тим актом предвиђено да се одлука доноси другом већином, та одлука би обавезивала само чланове који су за њу гласали.

Уколико се, међутим, изменама уговора о оснивању обавеза додатне уплате не увећава, односно права чланова не умањују, одлука о изменама уговора о оснивању се доноси обичном већином гласова свих чланова друштва, ако оснивачким актом није предвиђена „већа већина“¹⁰.

На који начин се уговором о оснивању или општом одлуком скупштине може уредити обавеза додатне уплате? С обзиром на правни карактер и привредну функцију додатних уплата, природно је да се обавеза додатних уплата утврди сразмерно величини улога или удела чланова у друштву. Ово правило начелно важи и у нашем праву, с тим да се наш законодавац определио за сразмерност у односу на уделе чланова,¹¹ док се у неким другим правим та сразмера односи на улоге.¹² Ипак, ова обавеза се може утврдити и на другачији начин, односно у другачијој сразмери.¹³ Не улазећи овог приликом у ваљаност законског решења у нашем праву, указујемо на проблем примене овакве сразмере у случају спајању два или више удела у један, ако је само неки од њих, али не и сви, оптерећен обавезом на допунску уплату.

У уговору о оснивању, односно општој одлуци скупштине друштва, обавеза додатне уплате може бити предвиђена као ограничена и као неограничена. Ограничења се могу односити на износ додатних уплата али и

⁹ В. у овом смислу за немачко право: Hachenburg-Müller, Rd Nr. 29; Scholz-Emmerich, Rn Nr. 9.

¹⁰ Чл. 142 ст 1 ЗПД.

¹¹ Чл. 178 ст. 1 прва реченица ЗПД.

¹² Таква сразмера је утврђена у пар. 26 ст. 1 Закона о друштвима са ограниченом одговорношћу Немачке (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung). Иста сразмера је предвиђена и у пар. 72 ст. 2 Закона о друштвима са ограниченом одговорношћу Аустрије (Gesetz über Gesellschaften mit beschränkter Haftung).

¹³ В. чл. 178 ст 1, друга реченица ЗПД.

на временски период трајања ове обавезе. Тако се може предвидети да ова обавеза буде ограничена на одређени износ, на одређени износ по члану (пер цапита) на одређени проценат од вредности удела или улога, на одређени проценат од основног капитала, на максимално лимитиран износ и сл. Обавеза се може и временски ограничити напр. тако да важи само одређени ограничени временски период.

У природи је, такође, института додатних уплата да се он односи на све чланове друштва, односно на све уделе у њему. Ипак, ово правило је у националним правима најчешће диспозитивног карактера, па је могуће предвидети да ће се обавеза додатне уплате односити само на неке чланове, односно на неке уделе, али не и на све.¹⁴ Иста је ситуација и у нашем праву. Овакав закључак непосредно произлази из законске норме према којој ће одлука о додатним уплатама која се према оснивачком акту доноси другом већином (а не једногласно) обавезивати само чланове који су за њу гласали.¹⁵ Ваља напоменути да решење према којем се обавеза додатне уплате односи само на неке чланове друштва, а не на све, не противречи принципу једнаког третмана чланова, будући да је сваки члан који има обавезу додатне уплате, ту обавзу и прихватио.¹⁶

Предвиђеност обавезе на додатну уплату мора бити недвосмислено и јасно изражена тако да не оставља никакву сумњу да се ради управо о институту додатних уплата а не нечему другом.¹⁷

3. Постојање појединачне одлуке скупштине друштва

Да би настала конкретна обавеза на додатну уплату није довољно да је она предвиђена уговором о оснивању или општом одлуком скупштине друштва. Овим актима се само ствара општи правни основ за доношење конкретне одлуке скупштине друштва о увођењу конкретних обавеза чланова друштва на додатну уплату.

За доношење конкретне одлуке скупштине потребно је да постоји општи правни основ, тј. потребно је да је овај институт предвиђен уговором о оснивању или општом одлуком друштва. Ако нема тог општег правног основа, а скупштина ипак донесе појединачну одлуку о конкретним обаве-

---

¹⁴ За немачко право тако: Hachenburg-Müller, Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, Großkommentar, 7. Auflage 1975-1984, Rd Nr. 51; Scholz-Emmerich, Kommentar zum GmbH-Gesetz, 7. Auflage, 1986-1989, Rn Nr. 11. Baumbach-Hueck, GmbH-Gesetz, Kommentar, 16. Auflage, 1996 Rd Nr 5.

¹⁵ Чл. 178 ст. 4 и 5 ЗПД.

¹⁶ Упор. Rowweder, Heinz, Gesetz betreffend Gesellschaften mit beschränkter Haftung, Kommentar, 3., neubearbeitete Auflage, München, 1997 s. 507.).

¹⁷ За немачко право упор.: Rowweder, op. cit. s. 506.

зама чланова на додатну уплату, ова одлуке скупштине не би могла производити правна дејства, односно била би ништава. То је тако у односу на уговор о оснивању, али и у односу на општу одлуку скупштине о додатним уплатама.

Међутим, могуће је да се самим уговором оснивању или општом одлуком друштва не само уреди институт додатних уплата, већ и да се утврди конкретна обавеза на додатну уплату. Тако се напр. овим актима може предвидети да је сваки члан на кога се додатна уплата односи дужан да у наредних пет година од дана доношења ових аката, а на крају сваке пословне године, уплати износ од 20% вредности његовог удела. У том случају нема потребе да се формално доноси додатна појединачна одлука скупштине. Конкретна обавеза на додатну уплату би у таквим случајевима била пуноважна, јер би се односила увек само на чланове који су са том обавезом сагласни, било тако што су уговор о оснивању или његове измене прихватили, било тако што су за одлуку скупштине гласали.

Ако је уговором о оснивању односно општом одлуком скупштине друштва институт додатних уплата уређен само на општи начин, неопходно је за сваку конкретну додатну уплату донети одговарајућу појединачну одлуку.

Надлежан орган за доношење појединачне одлуке о допунским уплатама је скупштина друштва. То право скупштине је неутуђиво и непреносиво.¹⁸ Овлашћење за доношење одлука о додатним уплатама не може бити стављено у надлежност другог органа, нити скупштина сам може то своје овлашћење пренети на други орган. Такав закључак несумњиво произлази из одредаба закона о додатним уплатама и одредаба о надлежностима скупштине.¹⁹ Такође не би било могуће предвидети уговором о оснивању или општом одлуком скупштине да је за конкретну скупштинску одлуку о додатним уплатама потребна сагласност још неког органа, напр. директора или надзорног одбора друштва.

Одлуку о утврђивању конкретне обавезе на допунску уплату скупштина доноси онако како је предвиђено законом и уговором о оснивању, односно општом одлуком скупштине о додатним уплатама. Скупштина друштва с ограниченом одговорношћу, начелно, доноси одлуке из своје надлежности обичном већином гласова присутних чланова који имају право гласа по одређеном питању, осим ако је законом или оснивачким актом за поједина питања одређен већи број гласова.²⁰ Међутим, према закону, скупштина једногласно одлучује о обавези чланова на додатне уплате, као

---

¹⁸ Упор. Rowedder, op. cit. s. 507.

¹⁹ В.чл. 178 и 211. ЗПД.

²⁰ Чл.211 ст. 1 ЗПД.

и о враћању тих уплата, с тим да се оснивачким актом може се предвидети и друга већина за доношење оваквих одлука, али не мања од обичне већине од укупног броја гласова чланова друштва који имају право гласа по одређеном питању.²¹

4. Одређеност захтева по висини и року

Захтев друштва мора бити јасно одређен. То се постиже на тај начин што се захтев прецизира по висини и року уплате. Ово је уједно трећа правна претпоставка захтева друштва за додатну уплату.

Прецизирање захтева по висини се може извршити на различите начине. Битно је само да се изврши прецизно утврђивање висине обавезе додатне уплате сваког члана. То се може учинити на тај начин што се у појединачној одлуци скупштине она утврди у апсолутном износу за сваког члана, али и тако што се висина обавезе сваког члана одреди процентуално у односу на вредност његовог удела или улога, у односу на новчану вредност основног капитала друштва или на неки други сличан начин.

При одређивању висине додатне уплате сваког члана морају се уважавати одговарајуће одредбе у уговору о оснивању односно општој одлуци скупштине друштва којима се утврђују критеријуми за одређивање те висине. Што се тиче законских одредаба, посебно је важна она која налаже да се обавеза чланова на додатну уплату утврђује сразмерно висини удела чланова у друштву, ако оснивачким актом или општом одлуком скупштине друштва није одређена другачија сразмера.²² Ова законска одредба је, дакле, диспозитивна. Међутим, ако се не искористи могућност одређивања другачије сразмере уговором о оснивању или општом одлуком скупштине друштва, ова законска одредба обавезује скупштину при доношењу конкретне, појединачне одлуке о додатним уплатама. Скупштина друштва у том случају мора одредити висину додатне уплате сваког члана поштујући законско правило о сразмери обавезе према висини (вредности) удела.²³

5. Постављање захтева члановима

Четврта правна претпоставка за остваривање захтева друштва на додатну уплату је постављање таквог захтева према сваком члану друштва. Након доношења појединачне одлуке скупштине друштва о додатним

---

²¹ Чл. 211 ст. 3 и 4 ЗПД.

²² Чл. 178 ст. 1 ЗПД

²³ Исти правило важи и у другим правима. За немачко право види: Hachenburg-Müller, *op. cit.* Rd Nr 54; Rowedder, *op. cit.*s. 508.

уплатама, неопходно је према сваком члану поставити конкретан захтев за испуњење обавезе додатне уплате.

Захтев се може поставити на различите начине. Најпоузданији је ако се уручи сваком члану у писаном облику, уз потврду његовог пријема. Међутим, у закону не постоје посебна правила у погледу форме постављања захтева, што значи да се он може поставити и усмено.²⁴

Правна претпоставка у погледу уредног постављања захтева ће се сматрати испуњеном само ако је захтев према члановима поставио надлежни орган. Тај орган је директор (један или више њих) у складу с уговором о оснивању друштва.

Начелно, обавеза члана на додатну уплату настаје као потраживање доношењем појединачне скупштинске одлуке о додатним уплатама. Али, обавеза члана на додатну уплату доспева тек од тренутка када је надлежни орган поставио (упутио) захтев члану за додатну уплату.

---

²⁴ Упор. Rowedder, *op. cit.* s. 508.

*Stevan Šogorov, Ph.D., Full Professor
Faculty of Law Novi Sad*

Legal Assumptions for Private Company Claim for Additional (Supplementary) Payment

Abstract

Subject matter of analyze in this article are legal assumptions which must be met in order to enable private company to call for additional payment. After introductory remarks discussion is focused on existence of provisions regarding additional payment in formation contract, or in shareholders meeting general resolution, as starting point for company's claim. Second assumption is concrete resolution of shareholders meeting which creates individual obligations for additional payments. Third assumption is defined as distinctness regarding sum of payment and due date. Sending of claim by relevant company body is set as fourth legal assumption for realization of company's right to claim additional payments from member of private company.

Key words: private company, additional payments, company claim, legal assumption for claim